ประวัติบ้านพิบูลธรรม

บ้านพิบูลธรรม
ก่อตั้งเมื่อ
ประมาณปี ๒๔๔๐

บ้าน พิบูลธรรมเดิมชื่อ “บ้านนนที”

พลเอก แป้ง มาลากุล ณ อยุธยา ถือกำเนิดที่ “บ้านพิบูลธรรม” หรือมีชื่อเรียกในละแวก นั้นว่า “บ้านนนที” เนื่องจากมี ตราวัว ซึ่งเป็นตราประจำตำแหน่งเสนาบดีกระทรวงวัง ติดอยู่ในที่บางแห่ง บ้านหลังนี้เริ่มก่อสร้างในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ คือเมื่อประมาณปี ๒๔๔๐ หรือก่อนนั้นประมาณ ๕ ปีบนเนื้อที่ประมาณ ๔-๕ ไร่ ซึ่งในขณะนั้นยังไม่มีทางรถไฟสายเหนือผ่าน ต่อมาเมื่อทางการจัดสร้างทางรถไฟสายเหนือขึ้นที่สถานีหัวลำโพง ที่ดินบางส่วนจึงถูกเวนคืน โดยแยกออกเป็นสองส่วน มีทางรถไฟผ่านเกือบกึ่งกลางเนื้อที่ด้านหนึ่งอยู่ติดริมคลองผดุงกรุงเกษม อีกด้านหนึ่งติดทางรถไฟสายเหนือและวัดบรมนิวาสราชวิหาร ด้วยเหตุนี้“บ้านนนที”จึงมีด้านหน้าอยู่ติดถนนพระราม ๑

บ้านพิบูลธรรม เดิมมีหลังเดียว คือ ตึกกลางที่ **พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว** ได้พระราชทานให้ **เจ้าพระยาธรรมาธิกรณาธิบดี** ทั้งที่และบ้าน ขณะเจ้าพระยาธรรมธิกรณาธิบดีดำรงตำแหน่งเป็นพระยาอนุรักษราชมณเฑียรต่อมาใน รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เจ้าพระยาธรรมธิกรณาธิบดี ได้รับพระมหากรุณาธิคุณให้ดำรงตำแหน่ง เสนาบดีกระทรวงวัง หลังจากรับราชการในตำแหน่งใหม่ได้ประมาณ ๘-๑๐ ปี พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานเงินให้สร้างตึกอีกหลังหนึ่ง เพื่อจะเสด็จมาประทับชั่วคราว ตึกใหม่นี้ก่อสร้างเป็นตึกสามชั้นมีสะพานติดต่อกับตึกกลางและเนื่องจากท่านเจ้าพระยาธรรมาธิกรณาธิบดี ดำรงตำแหน่งเป็นอธิบดีกรมศิลปากร หรือ ช้างสิบหมู่ อยู่ด้วย จึงให้ช้างที่กรมศิลปากรเป็นคนออกแบบในระยะนั้น มีนายช้างสถาปนิกชาวอิตาเลียนเข้ามารับราชการอยู่ในประเทศไทยหลายคน พระยาธรรมาธิกรณาธิบดีได้เลือก ศาสตราจารย์อีมันเฟรดี ซึ่งขณะนั้นรับราชการอยู่ที่ กรม ศิลปากร มียศเป็นรองอำมาตย์เอกและต่อมาได้โอนสัญชาติเป็นคนไทย เป็นผู้ออกแบบตึกทั้งหมด ส่วนวิศวกรคือ นายกาเล็ตตี้ เป็นชาวอิตาเลียนเช่นเดียวกัน และมีนายฟอร์โน เป็นผู้ช่วยในการออกแบบลวดลายบางอย่าง โดยมีชาวเซี่ยงไฮ้ ชื่อนายดองชอง ช้างจีนเป็นผู้แกะลวดลายไม้ต่าง ๆ และมีนายช้างไทยบางท่านร่วมงานอยู่ด้วยสำหรับผู้ที่เขียนภาพเพดานและภาพฝาผนังภายในห้องต่าง ๆ คือ ศาสตราจารย์ลโกลี่ชาวอิตาเลียน การก่อสร้างตึกหลังใหม่นี้ใช้เวลาประมาณ ๑ ปี สิ้นค่าใช้จ่ายในการก่อสร้างเป็นเงินประมาณ ๑๕๐,๐๐๐ บาท

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

หลังการก่อสร้างแล้วเสร็จประมาณ ๗-๘ เดือน **พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว** ได้เสด็จพระดำเนินมาทอดพระเนตรและประทับเสวย เมื่อประมาณเดือนพฤศจิกายน ๒๔๖๓ หรือในห้วงเวลาใกล้เคียง โดยพระองค์ประทับอยู่จนถึง ๖ นาฬิกา ของวันเดียวกันจึงเสด็จกลับด้วยความพอพระราชหฤทัยในผลการก่อสร้างเป็นอย่างมาก ทางเจ้าพระยาธรรมาธิกรณาธิบดีจัดให้มีการแสดงละครถวายด้วย

บ้านพิบูลธรรม “สงครามโลกครั้งที่ 2”

เป็นที่น่าเสียดายอย่างมาก ที่ต่อมา “บ้านนที” ต้องได้รับความเสียหายอย่างหนัก จากภัยของสงครามโลกครั้งที่สอง ซึ่งเริ่มส่งผลกระทบต่อประเทศไทย นับตั้งแต่กองทัพญี่ปุ่นยกพลขึ้นบกที่เมืองชายฝั่งของไทย เมื่อปลายปี ๒๔๘๔ และในช่วงท้ายของสงครามนั่นเอง “บ้านนนที” ก็ถูกระเบิดของฝ่ายสัมพันธมิตรซึ่งพลาดเป้าจากสถานีหัวลำโพงมาลงที่บ้านนนที หลายลูก ต่อมาทางเจ้าของบ้านจึงได้เสนอขายรัฐบาลติดต่อกันมาเป็นเวลาหลายปีจึงถึงปี ๒๔๙๘ รัฐบาลสมัยจอมพล ป.พิบูลสงคราม จึงได้อนุมัติให้โรงงานยาสูบซื้อไว้เป็นสถานที่ราชการ ในวงเงินประมาณ ๖ ล้านบาท โดยยังไม่รวมค่าใช้จ่ายที่รัฐบาลใช้เป็นค่าซ่อมแซมส่วนที่เสียหายทั้งหมดให้กลับคืนสู่สภาพเดิม เป็นเงินอีกประมาณ ๘ แสนบาท อย่างไรก็ตามแม้ทางการจะพยายามซ่อมแซมอย่างดีที่สุดแล้ว ก็ไม่สามารถคืนความงดงามกลับมาดังเดิมได้ โดยเฉพาะผนังห้องต่าง ๆ และภาพลายเพดานห้องโถงใหญ่ที่เป็นภาพนกหัสดายุช่วยนางสีดาเป็นต้น

นอกเหนือจากพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวแล้ว บ้านนนทีหรือบ้านพิบูลธรรม ยังเคยใช้เป็นบ้านพักรับรองแขกบ้านแขกเมือง อาทิ **พระยากัลยา ณ ราชไมตรี ประธานาธิบดี ริชาร์ด นิกสัน เมื่อครั้งเป็นรองประธานาธิบดีของสหรัฐอเมริกา ประธานสหภาพพม่า และเจ้าสุวรรณภูมา แห่งราชอาณาจักรลาว** เป็นต้น นอกจากนั้น ในสมัยที่การพลังงานแห่งชาติ หรือในปัจจุบันคือกรมพัฒนาและส่งเสริมพลังงานเข้าครอบครองสถานที่นี้อยู่ก็มีทูตานุทูตและผู้แทนต่างประเทศหลายแห่งเข้ามาติดต่อราชการด้วย

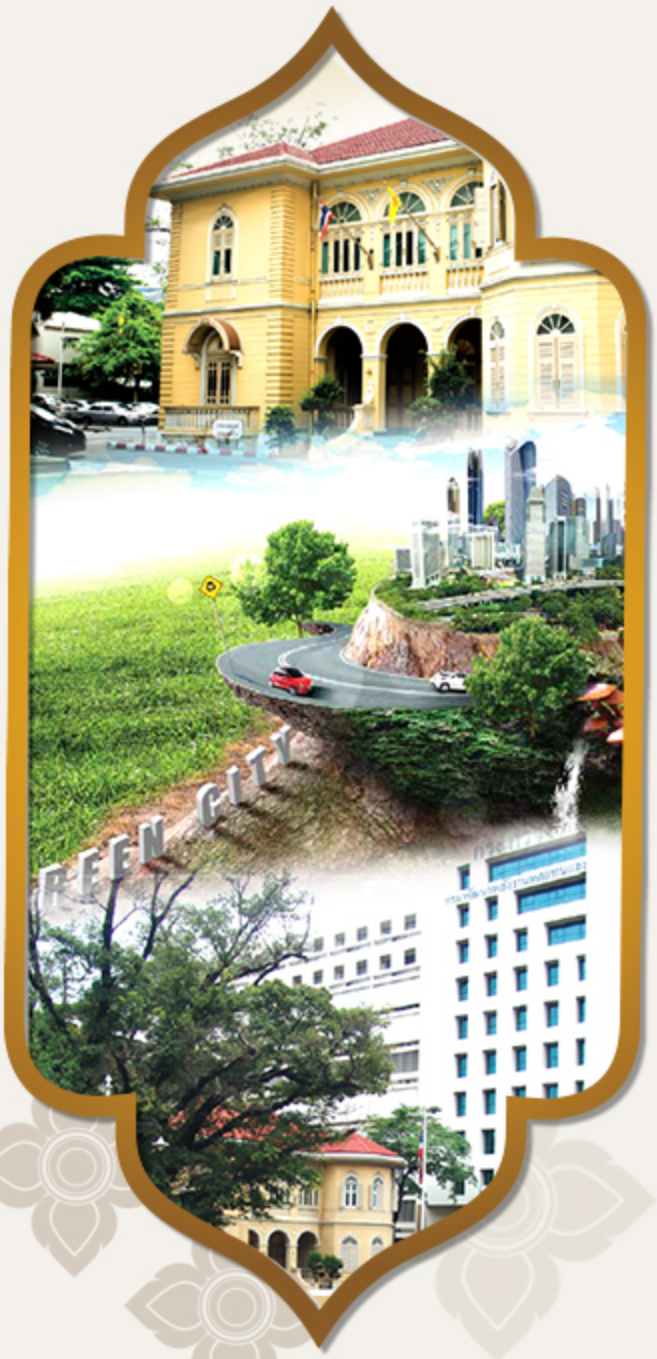
พระยากัลยา ณ ราชไมตรี

ประธานาธิบดี ริชาร์ด นิกสัน
เมื่อครั้งเป็นรองประธานาธิบดีของสหรัฐอเมริกา

เจ้าสุวรรณภูมา
แห่งราชอาณาจักรลาว

บ้านพิบูลธรรม กลายมาเป็น...
“กระทรวงพลังงาน”

กระทรวงพลังงาน ตั้งอยู่ที่บ้านพิบูลธรรม เลขที่ ๑๗ เชิงสะพานกษัตริย์ศึก เขตปทุมวัน ปัจจุบันกระทรวงพลังงาน และหน่วยงานในสังกัด ได้แก่ สำนักงานรัฐมนตรี และสำนักงานปลัดกระทรวง ได้ตั้งอยู่ในพื้นที่ของกรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน ซึ่งอยู่ในบริเวณ บ้านพิบูลธรรม เชิงสะพานกษัตริย์ศึก ยศเส เดิม

บ้านพิบูลธรรม ในปัจจุบัน

มีอาคารเก่าแต่แรกสร้างซึ่งมีความงดงามทั้งด้าน สถาปัตยกรรมและ ศิลปกรรมอยู่ ๒ หลัง และศาลาไม้อีกหลังหนึ่ง คือ อาคารสำนักงานเลขานุการกรมซึ่งอยู่หลังหน้า และอาคาร กองควบคุมและส่งเสริมพลังงานตั้งเยื้องไปด้านหลัง ส่วนศาลาไม้อยู่ด้านขวาของอาคารสำนักเลขานุการกรมและด้านหน้าของอาคารกองควบ คุมและส่งเสริมพลังงาน อาคารทั้งสองหลังสร้างตามแบบสถาปัตยกรรมยุโรป ที่นิยมในยุคนั้น ลักษณะเหมือนปราสาท เป็นอาคาร ๒ ชั้น รูปทรงตามปีกอาคารสองข้าง และมีส่วนโค้งส่วนหักมุมและเฉลียงต่างกันแต่ได้สัดส่วนกลมกลืน ประดับลายปูนปั้นตามผนังตอนบน หัวเสา ขอบหน้าต่าง และลูกกรงระเบียง ประตูหน้าต่างไม้สลักลาย มีรูปประติมากรรมหน้าวัวหรือพระโคนนทีติดอยู่ที่เหนือประตู เฉลียงที่มุมขวาของตึกหน้า และที่ผนังข้างประตูหน้าและเหนือประตูเฉลียงข้างของตึกหลังมีสะพานคอนกรีต เชื่อมชั้น ๒ ของอาคารทั้ง ๒ หลัง

อาคารทั้งสองหลังตกแต่งภายใน อย่างวิจิตรด้วยลายไม้แกะสลักตามเพดานและผนังห้อง ประตู และหน้าต่าง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง อาคารในซึ่งตอนหน้าส่วนกลางก่อเป็นห้องชั้นที่ ๓ อีกห้องหนึ่งนั้น ด้านหลังเป็นอาคารชั้นเดียว จัดเป็นห้องโถงเอกของบ้าน โดยโถงหน้าเป็นทางเชื่อมจากส่วนหน้าของอาคารสู่โถงในซึ่งมีปีกเป็นรูปโค้งมน รูปทรงของห้องโถงนี้จึงเหมือนตัว T แต่มุมหักมน นับเป็นความงามเยี่ยมทางสถาปัตยกรรม ภายในห้องโถงนี้กึ่งกลางเพดานประดับภาพจิตรกรรมแบบตะวันตกเรื่องรามเกียรติ์ โถงนอกรูปรามสูร เมขลา โถงในรูปทศกัณฐ์ลักนางสีดากำลังต่อสู้กับนกสดายุ เพดานรอบๆ ภาพเขียนประดับด้วยหูช้างไม้สลักเรียงรายตลอด ถัดลงมาเป็นภาพจิตรกรรมเถาไม้ดอกสีสดสวย ผนังจากระดับขอบประตูบนลงมาประดับไม้สลักลาย ตามขอบสลักลายเถาผลไม้ เสาไม้กลมตั้งบนฐานสี่เหลี่ยมสลักลาย พื้นปูหินอ่อน ห้องโถงนี้ปัจจุบันใช้เป็นห้องเลียงรับรอง ห้องด้านหน้าทางปีกซ้ายของอาคารหลังนี้ ซึ่งปัจจุบันใช้เป็นห้องทำงาน มีภาพจิตรกรรมแบบเดียวกันประดับที่ฝาผนังด้านขวา จับภาพตอนพระรามตามกวาง ส่วนเพดานห้องเขียนรูปหมู่กามเทพเด็กแบบฝรั่ง

เรียบเรียงจาก : จากคำบอกเล่าของ หม่อมหลวงปุ่ม มาลากุล อาของ พลเอกเปรม (ซึ่งเป็นเจ้าของบ้านเดิม) http://www.pangmalakul.com/category/piboonthum_home/